

Lopend Vuur

blad voor onverhard wandelen

jaargang 20 • nummer 1 • april 2014 • prijs € 2,50

In dit nummer o.a.

- Maasheggen
- Flevoland
- Trekvlotjes in Zeeland

Van de redactie

TeVoe bestaat dit jaar 20 jaar. In Lopend Vuur wordt hier dit jaar op allerlei wijzen bij stilgestaan: hoe het begon, successen in deze 20 jaar, wandelroutes die opnieuw belopen en beschreven zijn, jubileumactiviteiten voor leden en belangstellenden. In de maanden september en oktober organiseren TeVoe leden wandelingen

door heel Nederland met een hoog TeVoe/onverhard gehalte. In de activiteitenagenda is al een eerste overzicht opgenomen. Houdt onze website in de gaten voor de verdere details. Daarnaast wordt het programma in het augustus nummer van Lopend Vuur opgenomen. Op welke wijze dan ook, Lopend Vuur

blijft (de komende 20 jaar) weer verhalen over wandelmogelijkheden in Nederland onder het motto van onze vereniging 'Onverhard natuurlijk!'. Heb je ideeën voor nieuwe artikelen voor ons blad, laat het ons weten. Veel lees- en wandelplezier gewenst!

Colofon

Lopend Vuur is het ledenblad van TeVoe, vereniging van wandelaars. Het verschijnt drie keer per jaar.

TeVoe, vereniging van wandelaars

- voor meer en betere onverharde wandelmogelijkheden;
- voor behoud en herstel cultuurhistorische paden.

Ons motto, 'onverhard van dorp tot dorp'. Meer informatie op www.tevoet.nl. TeVoe is aangesloten bij de Stichting Wandelnet.

Het lidmaatschap van TeVoe bedraagt € 15,00 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie

Redactie Lopend Vuur

Redactieadres: Koningin Emmastraat 51, 4205 BL Gorinchem, tel 0183 622300, redactielopendvuur@tevoet.nl

Ledenadministratie

Voor verhuizingen, aanmelden nieuwe leden: Ledenadministratie TeVoe, Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht, ledenadministratie@tevoet.nl (Hans Dannis, tel. 0522-260205) bankrekening 372685 van TeVoe KvK nummer 40517799

Secretariaat

Secretariaat TeVoe, Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht, info@tevoet.nl

Contactpersonen in de regio

TeVoe werkt met contactpersonen in de regio

- Groningen: Paul Wesselius, Regentessestraat 73, 9717 MG Groningen, tel. 050-3120917, groningen@tevoet.nl
- Drenthe: Paul Wesselius, Regentessestraat 73, 9717 MG Groningen, tel. 050-3120917, drenthe@tevoet.nl
- Friesland: Ben Rutten, Frittemaleane 16, 8604 XB Sneek, tel. 06-22830730, friesland@tevoet.nl
- Flevoland: Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord, tel. 0527-697706, flevoland@tevoet.nl
- Utrecht: Ineke Thierauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht, tel. 030-2730658, utrecht@tevoet.nl
- Noord-Holland: Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam, tel. 020-6155502, noord-holland@tevoet.nl
- Gelderland: Nico Vlasveld, Everwijnlaan 11, 6816 RC Arnhem, tel. 026-4457852, mobiel 06-12534316, gelderland@tevoet.nl
- Zuid-Holland: Eeffien Huizing, Bernhardlaan 10, 2851 XD Haastrecht, tel. 0182-501483, zuid-holland@tevoet.nl

- Zeeland: zeeland@tevoet.nl
- Limburg: Diny van Faassen, Ravensbosstraat 23, 6336 XG Arensgenhout, tel. 06-51717810, limburg@tevoet.nl

Bestuur TeVoe

- Katharina Loderer, secretaris (Volkerakstraat 9 II, 1078 XM Amsterdam, 020 4712930, loderer@planet.nl)
- Bert de Boer, voorzitter (Goteborg 32, 3124 TK Schiedam, 010-4718185, atjdeboer@alice.nl)
- Hans Dannis, penningmeester, ledenadministratie@tevoet (Ruskenstuk 11, 7943 JL Meppel, tel. 0522-260205)
- Harry Benschop (Loveren 33, 5111 TA Baarle-Nassau, tel. 013-5902960)

Aan deze Lopend Vuur werkten mee:

Jan Altena, Harry Benschop, Bert van den Berg, Rien van den Berg, Eeffien Huizing, Katharina Loderer, Jan Frederik Lubbers, Jeanine Polderdijk, Cor Snaterse, Marijke van Steenis, Ineke Thierauf, Fred Triep, Paul Wesselius

Vormgeving en opmaak: SMG-Groep Hasselt

Volgend nummer verschijnt in augustus 2014. Inleveren kopij vóór 1 juli 2014.

Inhoud

jaargang 20 • nummer 1 • april 2014

Op de omslag

8

Het gebied van Maasheggen

14

Langs de rand van Flevoland

20

7 Trekvlotjes bij Domburgse Watergang

4

Algemene ledenvergadering

5

TeVoet 20 jaar

6

De traditionele nieuwjaarswandeling

8

Een polderwandeling, maar dan anders

10

Wandelen over 1000 jarige kades

12

Rondje Megen

17

Wandelcafé Arnhem

18

Rondwandeling vanuit de Rijk

22

Jaagpaden langs de Hoever- en Bindervaart

23

Hoe gaat het met LAW 14

24

Activiteitenagenda

Algemene ledenvergadering TeVoet

- . zaterdag 10 mei in StayOkay Soest, Bosstraat 16, Soest.
- . StayOkay ligt op 10 minuten lopen van NS station Soest Zuid.
- . de vergadering begint om half elf.

Deel 1: organisatie

- . opening, welkom, agendavaststelling e.d.
- . jaarverslag 2013
- . financieel verslag 2013 en begroting 2014
- . bestuur: de zittende bestuursleden zijn niet aftredend. We hebben wel dringend behoefte aan versterking van het bestuur. Kandidaten kunnen zich melden tot aanvang van de vergadering
- . jubileumjaar

Deel 2: beleid

- . samenwerking Wandelnet/TeVoet
- . projecten voor derden

Aan de deelnemers van de vergadering wordt een eenvoudige lunch aangeboden. Na de bijeenkomst is er gelegenheid tot napraten/bijpraten tijdens een wandeling door de Lange Duinen of door het voormalig Vliegveld Soesterberg. Praat mee over TeVoet, meld je aan bij het secretariaat: loderer@planet.nl of Volkerakstraat 9 II, 1078XM Amsterdam. Na aanmelding ontvang je het jaarverslag en de financiële gegevens en eventuele andere stukken met de post of per e-mail. Hierbij zit ook een routebeschrijving.

‘Barrièrepotje’

TeVoet zet 5.000 euro per jaar in

Actieve TeVoeters zijn steeds meer bezig nieuwe, aantrekkelijke wandelmogelijkheden te zoeken. Meer dan eens moeten daarvoor kosten worden gemaakt. Denk daarbij aan overstapjes, een bruggetje of misschien wel een trekvlot. Soms is ook een fysieke scheiding van wandelpad met boerenland een voorwaarde om een nieuw stukje wandelpad voor elkaar te krijgen. Meestal lukt het deze voorzieningen gefinancierd te krijgen. Maar soms is er net niet voldoende geld beschikbaar bij een overheid, routebureau of terreinbeheerder. Juist voor die gevallen heeft het bestuur van TeVoet besloten jaarlijks € 5.000 beschikbaar te stellen, om als TeVoet niet met lege handen hoeven te staan. Op de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering 2013 is dit besluit bekrachtigd.

Vóór 1 juli

Ieder lid kan een beroep doen op dit ‘barrièrepotje’ van 5.000 euro. Voorstellen kunnen tot 1 juli worden ingediend bij de secretaris van TeVoet (info@tevoet.nl). Het gaat om fysieke voorzieningen die nodig zijn om een barrière te slechten, niet om een folder of opdracht aan adviesbureau enz. Geef

ook aan waarom je de voorziening nodig vindt, bijv. laatste schakel in een ommetje, herstel van een oude pad, kortsluiting van doodlopende paden (met het oog op behoud van die paden), realisatie van doorgaande verbinding, enz.

Voorstellen die met het geld van 2014 worden uitgevoerd, moeten uiterlijk eind 2015 gereed zijn. Mochten er meer voorstellen zijn dan geld beschikbaar, dan gooien die voorstellen waarin ook andere partijen financieren, hogere ogen. In bijzondere gevallen kan het bestuur van TeVoet extra geld beschikbaar stellen. Voor vragen kun je het best contact opnemen met de secretaris of een van de andere bestuursleden.

Harry Benschop

TeVoet 20 jaar

Hoe het begon en verder ging

Een van de oprichters van TeVoet was Sylvia Borg. In de eerste Lopend Vuur, toen nog een stencilkrantje, legde ze uit hoe en wanneer het idee voor een wandelaars vereniging ontstaan is. Ongeveer zo: " ik zat in de medewerkersgroep van het wandelblad Op Lemen Voeten en tijdens de vergaderingen kwam nogal eens het ontbreken van de belangenbehartiging voor wandelaars naar voren. Een vijftal mensen is toen op een avond bij elkaar gaan zitten om daarover na te denken. Het leek ons heel belangrijk dat er een landelijke organisatie kwam, een soort ENFB, maar dan voor de wandelaars. Toch waren we in eerste instantie wat aarzelend; we vroegen ons af of zoiets zou aanslaan. Daarom hebben we vorig jaar, ergens in het voorjaar, een bon in Op Lemen Voeten gezet, puur om te peilen of mensen interesse in zo'n wandelvereniging hadden. Er kwamen een paar honderd reacties op en dat was boven verwachting. Op basis daarvan hebben we toen besloten tot oprichting van de vereniging Te Voet."

De oprichting

Op zaterdag 26 november 1994 was het zover. De vereniging voor wandelaars TE VOET zag officieel het levenslicht. En over belangstelling had het boorlingske niet te klagen. De initiatiefnemers hadden waarschijnlijk op een zeer bescheiden opkomst gerekend. Er was daarom een zaaltje in De Oude Tram te Amersfoort afgehuurd. Op zich genomen een goede gedachte, want Amersfoort ligt goed bereikbaar in het centrum van het land en De Oude Tram is slechts enkele meters verwijderd van het NS-station. De belangstelling was echter overweldigend. Officieel waren er 62 stemgerechtigde personen aanwe-

zig; het werkelijke aantal bezoekers lag echter veel hoger. De vreugdevolle gebeurtenis vond dus plaats in een propvol zaaltje, waarbij de temperatuur eerder aan hoogzomer deed denken dan aan een regenachtige herfstdag. De bestuursleden van het eerste uur kregen het aardig voor hun kiezen, alles moest van de grond af worden opgebouwd, de regio's, de administratie en zo verder. Als je terugkijkt in de stukken die er nog zijn, zie je dat er in de eerste jaren een groot verloop is geweest van bestuursleden. Vaak was het werk voor de vereniging TeVoet niet te combineren met werk of gezinsleven en je wilde zelf toch ook nog wel wandelen. . Een aantal van deze bestuursleden zie je nu nog terug als makers van wandelgidsen en/of wandelroutes. Ze zijn de wandelwereld dus wel trouw gebleven. Als er een wandelroute loopt over een onverhard pad, is er in de praktijk al een klein beetje meer bescherming tegen ongewenste ontwikkelingen dan zonder een wandelroute.

Belangenbehartiging van de wandelaars

Vanaf het begin van TeVoet werd gewerkt met regio's en regiovertegenwoordigers. Dat is ook het sterkte punt van TeVoet wat we vaak terughoren in contacten met instanties en overheden. TeVoeters hebben veel kennis van de omgeving en kunnen daardoor nieuwe wandelmogelijkheden aangeven of zien bedreigingen van bestaande wandelmogelijkheden die vaak onbedoeld optreden door infrastructurele projecten, die door de plannenmakers niet zijn onderkend. Nederland is nooit af en er treden steeds wijzigingen op door bouw van woningen en wegen. Daardoor is een vereniging als TeVoet ook in 2014

nog steeds nodig, om op te komen voor het belang van de wandelaar. De wandelmogelijkheden die er bijvoorbeeld in Engeland zijn, zullen we nooit in Nederland krijgen, maar we blijven op de bres staan voor de wandelaar in Nederland die onverhard wil wandelen, niet gehinderd door ander wegverkeer. Gelukkig heeft ook het Wandelplatform LAW, nu Wandelnet, na aanvankelijk zich geconcentreerd te hebben op de lange afstandspaden haar werkteerrein uitgebreid tot belangenbehartiging van de wandelaar in algemene zin. TeVoeters werken goed samen met Wandelnet in allerlei verbanden en versterken elkaar daardoor. Ten opzichte van andere wandelorganisaties in Nederland blijft TeVoet zich onderscheiden op het feit dat we de nadruk leggen om onverhard op gras, klei, zand of .. te kunnen wandelen.

Activiteiten in de 20 jaar

In een volgend nummer zal worden ingegaan op de successen van TeVoet in die 20 jaar.

In 1999 en in 2001 heeft TeVoet brochures uitgegeven met wandelingen onder het motto "Weg van het asfalt". Zouden deze wandelingen nog steeds de moeite waard zijn? Een deel van de wandelingen hebben TeVoet leden opnieuw gelopen en opnieuw beschreven, de beschrijvingen worden in dit nummer en de volgende Lopend Vuren van dit jaar opgenomen. Bij de samenstelling van dit artikel zijn er teksten van Frits van Ameijde en Pythia Dekker overgenomen uit het eerste nummer van Lopend Vuur.

Nieuwjaarswandeling 2014: een goed begin

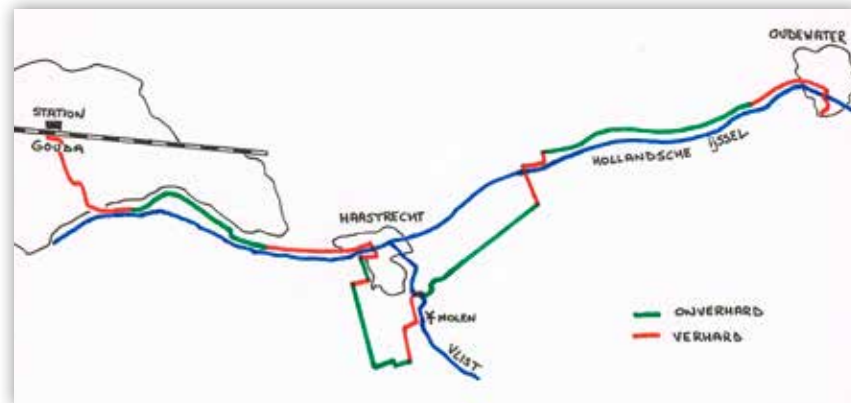
Het jubileumjaar 2014 begon goed met de traditionele Nieuwjaarswandeling op de tweede zondag van januari. We liepen van Gouda naar Oudewater en onderweg stonden we stil bij een aantal geslaagde acties van TeVoet.

Toegankelijkheid

Op deze stralende zondag startten we bij het station van Gouda. Via het stadscentrum liepen we naar de Hollandse IJssel, onze leidraad op deze wandeling. Het eerste aandachtspunt was het zomerpad langs de rivier achter begraafplaats IJsselhof, dat in 2006 dankzij de

De Waaiersluis door wandelaars weer te gebruiken

werkgroep Gouda-Krimpenerwaard/TeVoet weer is opengesteld nadat het enkele jaren afgesloten was vanwege overlast van groepen jongeren. Vervolgens kwamen we bij de Waaiersluis, een bijzonder sluiscomplex dat stamt uit de jaren 1884-1856 en de scheiding vormt tussen het getijdgedeelte en het gekanaliseerde deel van de Hollandse IJssel. Dankzij alweer een geslaagde actie, door de voorzitter van de werkgroep verkleed als Goe Jan, vrijheer van Stein, bij de heropenstelling van de sluis door de staatssecretaris, kunnen wandelaars via deze sluis weer de Hollandse IJssel oversteken.

Nieuwe en bestaande paden

Via het jaagpad langs de Hollandse IJssel arriveerden we in Haastrecht waar we, na een koffiepauze, de wandeling vervolgden via een weiland, dat in de loop van 2014 een wandelpad wordt, richting het natuurgebiedje Bilwijk. Daar werd stilgestaan bij de onverharde Bergvlietkade en het Kraamvrouwenpad (zie elders in dit nummer). Deze paden bieden de inwoners van de gemeente Vlist extra mogelijkheden voor een 'ommetje'. Het volgende aandachtspunt was het fietspad door de Boezem achter Haastrecht, oorspronkelijk gepland over een bestaand wandelpad. Dankzij

Op weg naar Oudewater, de kerk is ons baken

TeVoet is er een compromis gekomen over de aard van het fietspad.

Naar Oudewater

Vervolgens namen we een stuk van de Tiendweg, bekend van een oude NS-wandeling en het Floris V-pad. Het laatste deel van de wandeling voerde over een onverhard gedeelte van het jaagpad langs Hollandse IJssel, waarmee we weer terug waren bij onze 'rode draad'. In Oudewater wachtte ons ten slotte de al even traditionele Nieuwjaarsborrel. De voorzitter van TeVoet, Bert de Boer, blikte in een korte toespraak vooruit op de rest van het jubileumjaar 2014. De jubileumcommissie is druk aan 't brainstormen over boeiende en leuke activiteiten zoals een symposium en natuurlijk een wandeling!

OM TE LOPEN

Bovenstaande wandeling is niet beschreven. Voor wie een idee wil krijgen van het gebied zie bijvoorbeeld:

- de Nieuwe wandelfolder van de gemeente Vlist

- de Wandelgids Hollandse IJsselpad, ISBN 978-90-817966-0-6, met name het gedeelte tussen Oudewater en Gouda met uitstapje naar de Waaiersluis.

(<http://www.recreatiemiddennederland.nl/routes/wandelen/hollandse-ijsselpad.html>).

Een polderwandeling, maar dan anders!

Bad-Nieuweschans is het meest noordelijke plaatsje langs de Duitse grens en lijkt op het eerste gezicht niet meteen een plek om eens een lekkere stevige wandeling te maken. Daar is toch bijna niks te zien? Wandelcoach Eltjo Glazenburg weet wel beter!

Eltjo Glazenburg, geboren en getogen in Winschoten, weet alles van deze omgeving. 1 keer in de maand organiseert hij samen met wellness resort Fontana in Bad-Nieuweschans een polderwandeling. Een leuk arrangement waarbij je na de wandeling heerlijk kunt bijkomen in de thermen of de sauna van Nederlands oudste wellness resort.

De wandeling begint dan ook in de

lobby van Fontana en daarna krijgen we een korte rondleiding door het mooie vestingstadje Bad-Nieuweschans. Vanuit de vesting gaan we de zogeheten Graanpolder in, we lopen langs de Westerwoldse Aa waar we aan de overkant zo Duitsland in kunnen kijken. Onderweg praat Eltjo honderduit over de omgeving en vertelt ons allerlei leuke weetjes. Over smalle paadjes en bijna tussen de koeien bereiken we na een

Eltjo vertelt

aantal kilometer een oude boerderij in Oude Statenzijl, die aan de binnenzijde prachtig gerestaureerd is.

De boer en zijn vrouw zijn bekenden van Eltjo en geven ons graag een rondleiding door het monumentale pand. Van de kelder met gewelven, slaapkamers met bedstee en schuilplekken voor onderduikers, tot aan de zolder waar vroeger het graan werd geteld en opgeslagen en waar de zogenaamde 'meidenkamer' was. Overal zijn details en overblijfselen te zien van eeuwen terug en hoe men toen een boerderij bestierde. Ook zijn er tussen de vloeren plankjes met opschrift teruggevonden van timmerlieden die daar werkzaam waren. Er staan leuzen op, volledige namen en zelfs jaartallen! Zo is na te gaan dat deze boerderij uit omstreeks 1700 stamt.

Maar de keuken maakt toch wel de meeste indruk. Met veel oh's en ah's lopen we naar binnen voor een lekker kopje koffie. Het plafond is nog origineel en werd teruggevonden achter een verlaagd plafond. De kleuren zijn geanalyseerd en met veel monnikenwerk is het plafond tot in de details gerestaureerd.

Na de koffie met Groningse koek lopen we verder tegen de harde wind in en het begint zelfs wat te miezeren, maar dat deert niet want er is genoeg te zien. Verspreid in het landschap staan prachtige Groningse herenboerderijen die tot de verbeelding spreken. En wat is dat weidse uitzicht toch prachtig! Elk seizoen is hier weer anders. Op dit moment, in februari, komt de wintertarwe net op.

Na zo'n 11 kilometer zijn we uiteindelijk weer bij Fontana, waar we kunnen aanschuiven voor een stevige lunch met mosterdsoep, ei en nog meer lekkers. De schoenen gaan uit en we zitten heerlijk na te genieten en na te praten over deze mooie wandeling.

Westerwoldse Aa

LOPEND VUUR

ROUTE

Het gebied van de Maasheggen, een prachtig landschap

Langs de Maas

TeVoet liep van Vierlingsbeek naar Boxmeer door het Maasheggen landschap in de tijd van de bloei van de meidoorns.

Door het gebied loopt het Pieterpad, het Maas- en Peelliniepad en diverse lokale routes. TeVoet liep een route, waarbij zoveel mogelijk onverharde paden werden belopen en het gebied zoveel mogelijk doorkruist werd, waarbij percelen met vlecht-heggen werden gepasseerd. Een stichting is actief met het opnieuw maken van vlecht-heggen, de stichting Het Roois Landschap.

Met uitzondering van de aanlooproute van Vierlingsbeek en de route naar het station van Boxmeer is de route bijna geheel onverhard.

De routebeschrijving

Vanaf het station van Vierlingsbeek linksaf richting het centrum.

Vóór bord met doodlopende weg rechtsaf, je komt op de Spoorstraat. Deze naar rechts volgen. Bij het Koningskerkje kom je op het Pieterpad (wandelaar aan je linkerhand). Passeer de Grote Kerk (nog steeds Spoorstraat). Dan linksaf naar Vrijthof. Volg de markering rechtsaf (Burggraaf). Weg oversteken, je komt op Klaphekken en verlaat de bebouwde kom van Vierlingbeek. Na bocht naar links, ga

je rechtsaf (fietsroutebord en doodlopende weg bord) en verlaat de LAW markering. Je loopt nu naar de Maas. Bij de Maas linksaf, je kunt hier goed op het gras naast het fietspad lopen.

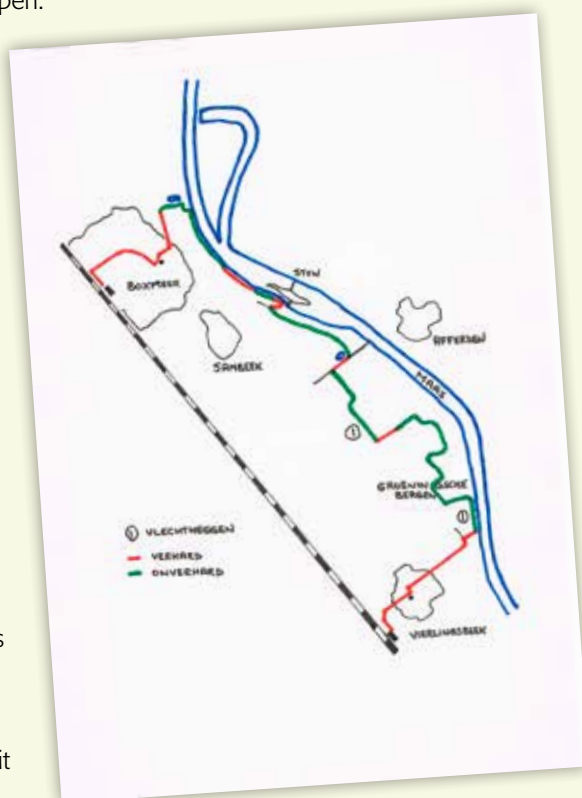
Links van het gras vind je voorbeelden van vlecht-heggen. Neem de eerste weg naar links (bij een bordje met paarse stip), onverhard. Je verlaat nu de Maas.

Op T-kruising rechtsaf, langs slagboom (bij bordje van Staatsbosbeheer Maasdal), je zit nu weer op de LAW route. Rechtsaf een bospad ingaan met de LAW route. Fietspad oversteken, je verlaat nu even de LAW route. Over 2 zandruggetjes en beneden gekomen vind je weer de LAW route. Hier linksaf, je kijkt nu vanaf de Groeningsche Bergen over het maasheggen gebied. Er is een bankje om hier even te rusten.

Kort na het bankje op vier-sprong rechts aanhouden (wit

rood volgen). Op T kruising rechts, op volgende T kruising weer rechts op onverharde weg met fietspad ernaast. Na ongeveer 50 meter rechtsaf (je verlaat nu de LAW route, er staat een bordje met een paarse pijl).

Op T splitsing links (konijn route). Op Y splitsing links gaan.

OM TE LOPEN

De gelopen route is ongeveer 16 kilometer lang, paden kunnen modderig zijn, wat de route verzwaart. De route is het beste te belopen in het voorjaar als de meidoorns en het fluitenkruid bloeien en de weiden geel zijn van de boterbloemen. Door de hoge heggen is oriëntatie soms wat lastig, maar je kunt je vaak oriënteren op de Maas, die je aan je rechterhand of recht voor je moet hebben, zodat echt verdwalen niet zal voorkomen. De grove looprichting is naar het noorden. Boxmeer en Vierlingsbeek zijn goed te bereiken per Veolia trein. Onderweg is er horeca bij de stuw, een cafetaria, maar in de middag op een woensdag was deze niet open. In Boxmeer is voldoende horeca om de wandeling af te sluiten. Hotel Riche aan de Steenstraat is een mooie plek.

Daarna zijweg naar rechts nemen (je volgt weer de LAW route). Daarna eerste weg links met bord Maasdal (je verlaat de LAW route). Je komt op fietspad uit, hier rechtdoor gaan. Op T splitsing rechtsaf, onverharde weg met fietspad. Je zit weer op het Maas- en Peellandpad (geel rood). Bij driesprong met bank rechtdoor. Op T splitsing rechtsaf (het Pieterpad volgen wit rood). Na ongeveer 30 meter klein paadje naar links nemen. Aan het eind rechtsaf, bij fietsknooppunt 30, asfaltweg volgen.

Een vlechtheg

Nu eerste weg linksaf, grasweg, gemarkeerd met wit geel. Aarden weg kruisen en rechtdoor (je verlaat de route met wit geel). Als er een weg van links komt, rechtdoor blijven lopen (de geel rode markering komt er weer bij). Aan het einde rechtsaf, asfaltweg op naar de stuw. Linksaf, door een klaphek, graspad langs de stuw gaan lopen. Deze komt uit op asfaltweg. Waar de asfaltweg een bocht naar links maakt, kan je door een klaphek, rechts de wei in. Hier onder langs de Maas lopen. Aan het eind bij prikkeldraad hek, naar boven, waar je een klaphek vindt. Deze doorgaan, rechtsaf, onverhard pad langs de Maas, weer de geel rode route. Eerste onverharde weg naar links. Deze volgen tot

over de dijk en dan aangekomen in Boxmeer linksaf, de Rollandsestraat, je verlaat de doorgaande geel rode route. Je vindt in de omgekeerde richting nog geel rode stickers van de NS wandeling, die in Boxmeer begint. De Rollandsestraat gaat over in de Veerstraat. Bij Y splitsing linksaf Het Zand in. Na huisnummer 17 rechtsaf het Zandpaadje in. Steeds weg volgen, wordt Marktstraat, Kerkpad. Je gaat rechts langs de kerk. Op T kruising rechtsaf, Steenstraat. Over het Raadhuisplein, de Steenstraat vervolgen. Op rotonde rechtdoor, de Spoorstraat in. Vóór het spoor linksaf naar het station.

Bloeiende meidoorns, boterbloemen en fluitenkruid: een idylle

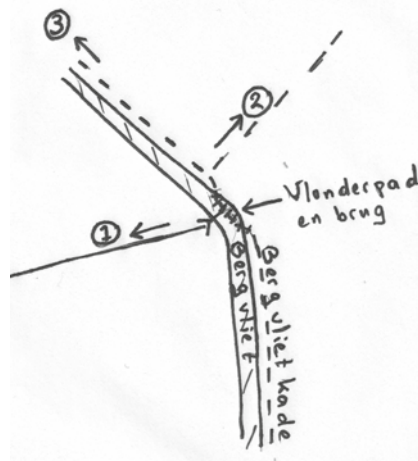

Wandelen over (bijna) duizendjarige kades: de gemeente Vlist en de Krimpenerwaard

TeVoet bestaat dit jaar 20 jaar. Bijna net zo lang is in de Krimpenerwaard actief aandacht gevraagd voor wandelen en actief meegedacht en meegewerkt aan nieuwe wandelmogelijkheden. Hieronder wordt beschreven hoe een regionaal, en daarbinnen een gemeentelijk wandelnetwerk tot stand kwam.

De Krimpenerwaard

De Krimpenerwaard wordt omsloten door de rivieren de Vlist, de Hollandsche IJssel en de Lek. De waard is een puur Hollands cultuurlandschap. Het is een veenweidelandschap met de daarvoor kenmerkende verkaveling, kades, weteringen, sloten en tiendwegen. Dit landschapspatroom is ontstaan tijdens de ontginningen tussen 1000 en 1600. Omdat er nooit een echte ruilverkaveling heeft plaatsgevonden is dit landschapspatroom goed bewaard gebleven. In drie fasen is het bosrijke veenmoeras destijds getransformeerd tot cultuurland. Als achtergrens van een ontginningsblok werden kunstmatige waterkeringen opgeworpen, de kades. De Krimpenerwaard kent er vele: de Reekade, de Slingerkade, de Elzerkade, De Ouderkerkse Landscheiding, enz. Als je de topografische kaart naast het ontginningskaartje legt dan zie je duidelijk de rol die de kades hebben gehad bij de ontginning. Ze lopen namelijk precies op de grenzen van de verschillende ontginningsfasen (de verschillende kleuren op de kaart). Zo kun je bijna de hele ontginningsgeschiedenis aflezen uit het kadenpatroom. Deze kades samen vormen een prachtige basiswandelinfrastructuur. Maar tot voor kort kon je over veel ervan alleen officieus wandelen, of helemaal niet.

De Bergvlietkade verbonden met de kernen

Toen er in de jaren negentig toch een Landinrichting voor de Krimpenerwaard werd gestart, heeft TeVoet bij de Landinrichtingscommissie een plan ingediend waarin de kades de ruggengraat waren voor een wandelroutenetwerk in de Krimpenerwaard.

Na de 1ste module werd het hele proces stilgelegd. We hadden toen bereikt dat de Reekade toegankelijk was. Het Veenweidepact zou uiteindelijk nieuwe kansen bieden. Op grond van dit pact werd een Integraal Inrichtingsplan opgesteld, waarin naast te realiseren natuurgebieden ook wandel- en fietspaden waren opgenomen. De afgelopen jaren

is er hard verder gewerkt aan een wandelnetwerk voor de Krimpenerwaard. Daarin zijn nu bijna alle onverharde kades opgenomen, in totaal 25 km. Aanvankelijk was daarvan slechts 5 km open voor wandelaars. Als het netwerk helemaal is gerealiseerd komt daar dus 20 km onverhard wandelpad over kades bij. Daarvan is 16 km nu al toegankelijk; aan 4 km wordt nog gewerkt. De opening van het wandelnetwerk zal in de zomer van 2014 zijn.

Het wandelnetwerk in de gemeente Vlist Voor de realisatie van het Vlister deel van dit wandelnetwerk was de actieve rol van de gemeente Vlist erg belangrijk. In 2007 verscheen er een oproep van de gemeente in de IJsselbode voor deelname aan een ommetjeswerkgroep. Het college wilde wandelpaden rond de kernen. Zeven inwoners meldden zich, waaronder de TeVoet vertegenwoordigers.

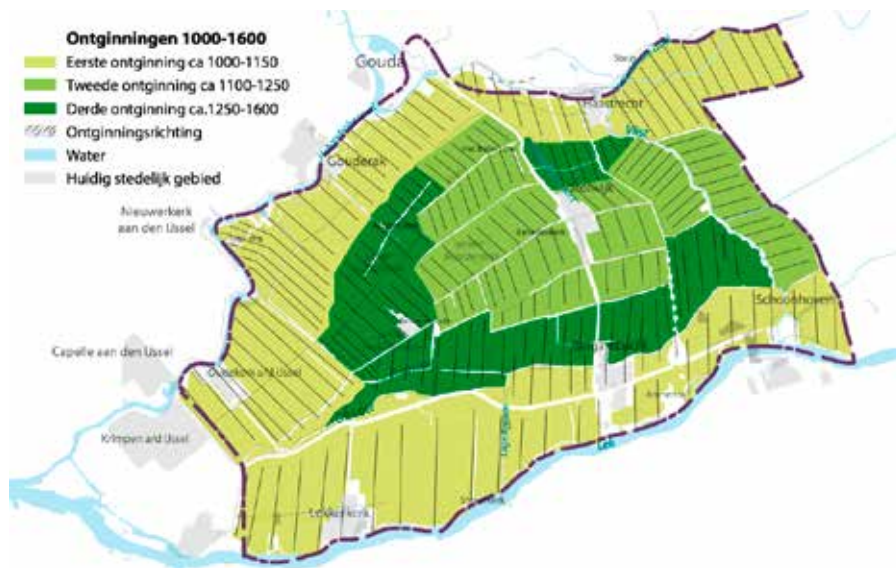
Het basisplan van TeVoet bewees hier goede diensten. Voorgesteld werd om de Bergvlietkade als ruggengraat te zien voor de ommetjesstructuur, omdat de kade min of meer de drie kernen Vlist, Stolwijk en Haastrecht verbindt. De Bergvlietkade is zo'n kade die als achtergrens van een ontginningsblok werd opgeworpen. Dit gebeurde tijdens de tweede ontginning, tussen 1100 en 1250. Omdat het riviertje de Vlist als ontginningsbasis werd gebruikt lopen de kavels oost-west. De eigenaren van de kavels waren ook eigenaar van het deel van de kade dat aansloot op hun perceel. De Bergvlietkade kende dan ook vele eigenaren.

De gemeente wilde de kade wel kopen van de particuliere eigenaren. In combinatie met een ecologische zone langs de Bergvliet zouden er kansen zijn voor natuur en recreatie en provinciale subsidie. Er werd gewandeld, vergaderd en ... gehandeld. Er werden bijeenkomsten met de eigenaren belegd. Dit waren 11 particulieren en Bureau Beheer Landbouwgronden voor het noordelijk deel, en het Zuid-Hollands Landschap voor het zuidelijk deel. Er werd een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd, van de kant van de agrariërs werden voorwaarden gesteld (verplaatsing wetering, wat vanwege de kosten niet doorging), en er werd een professionele onderhandelaar van de Dienst Landelijk Gebied bij betrokken. Het hele proces heeft 7 jaar

Het Kraamvrouwenpad ("Voet Pad of Vlister Weg 1732") (Bron: 1)

De verschillende ontginningsfasen van de Krimpenerwaard (Bron: 3)

in beslag genomen. Uiteindelijk hebben alle eigenaren op een na hun deel van de kade aan de gemeente verkocht. Maar... de ketting is zo sterk als de zwakste schakel. Er moest dus een oplossing gevonden worden voor het niet aangekochte stuk. Het lot beschikte dat dit kadestuk op zich gunstig lag. Een vlonderpad via een eilandje van het Zuid-Hollands landschap bood uitkomst.

Verbindingen naar de kernen

Om de Bergvlietkade met Stolwijk te verbinden (1) is er een brug over de Bergvliet aangelegd, die op het vlonderpad uitkomt.

Voor de verbinding richting Vlist (2) werd het historische Kraamvrouwenpad d.m.v. de boerenlandpadregeling in ere hersteld. De suggestie voor het herstel van dit pad werd in 2006 bij de opening

van de Steinse Tiendweg gedaan door Mw Jongerius uit Vlist. Op een detailkaart van het Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard staat het pad met het jaartal 1732. (N.B. Op de kaart is zuid boven.)

Het pad liep van de Vrouwenbrug naar de Bergvliet, waar je kon worden overgezet door een veerman. Doel van het pad zou zijn geweest om de arts of vroedvrouw uit Stolwijk in staat te stellen snel naar kramende vrouwen in Vlist te gaan. Misschien was het ook een kerkepad voor inwoners van Vlist om naar de kerk in Stolwijk te gaan.

Hoe lang het voetpad heeft gefunctioneerd is onbekend. De veerman is er lang geweest. In Voetwijzer voor Nederland 3 : 15 dagwandelingen in de Randstad wordt een wandeling beschreven van Gouda naar Stolwijk waarin gesproken wordt over een niet-officiële

veerman die je op bovengenoemde historische plek graag wil overzetten. Dit moet eind jaren 80 geweest zijn. Het huidige Kraamvrouwenpad ligt een perceel noordelijker dan het oorspronkelijke. (Het oorspronkelijke tracé van het Kraamvrouwenpad en het niet te verwerven stukje Bergvlietkade hebben dezelfde eigenaar. Gelukkig bood Leo Kruiswijk zijn naastgelegen perceel aan.) Tot voor kort was het pad in het voorjaar, als het gras begon te groeien, nog tijdelijk zichtbaar. Op het pad groeide namelijk iets anders gras dan in de rest van het weiland, zoals op de foto te zien is.

Het Kraamvrouwenpad in 2006 (Bron: 1)

Voor de verbinding richting Haastrecht (3) wordt in 2014 een wandelpad tussen de Korte Haastrechtse Tiendweg en de Schenkeldkade aangelegd (zie ook de Nieuwjaarswandeling in dit nummer). Via het Natuurgebied Bilwijk is er dan een wandelverbinding tussen Haastrecht en de Bergvlietkade.

De gemeente Vlist heeft in samenwerking met TeVoet een mooie wandelkaart gemaakt, die bij de opening van de Bergvlietkade en het Kraamvrouwenpad op 8 februari jongstleden werd gepresenteerd. Hierop staat niet alleen het hier beschreven netwerk, maar alle wandelmogelijkheden in de gemeente en in de nabije omgeving. Op de kaart is onderscheid gemaakt tussen verhard en onverhard. De kaart is te downloaden van de website

<http://www.vlistondereemt.nl/toerist-in-vlist>.

Gebruikte bronnen

1. <http://nieko.home.xs4all.nl/kraampad.htm>
2. <http://www.veenweidepactkrimpenerwaard.nl>
3. <http://www.zuid-holland.nl/regioprofielen>

Het vlonderpad bood uitkomst

- 1 De namen van al deze kades zijn te vinden op de wandelkaart van de gemeente Vlist, waarover hieronder meer.
- 2 In 2005 sloten dertien overheden en maatschappelijke organisaties een overeenkomst over de toekomst van de Krimpenerwaard: het Veenweidepact. Daarin spraken ze af samen te werken aan de ontwikkeling van het gebied.

Struinroute langs de eendenkooi, de Hertogwetering en over de Groene Dijk.

Na een eerder artikel over wandelen langs de Maas bij Megen als lijnwandeling, nu een rondje rond Megen. Ter gelegenheid van het jubileum van TeVoet hebben een aantal ondernemers bij Megen een aanbieding voor TeVoet leden.

Monument op Groenedijk

Startpunt

Gemeenschapshuis Acropolis, Broeder Everardusplein 1, 5366 BE Megen
Horeca: in Megen en halverwege Herberg d'n Dort. Open op woensdag en zaterdag vanaf 14.00 uur en zondag vanaf 9.00 uur.

De route

Loop met de rug naar Acropolis linksaf, de Kloosterstraat in.
Aan het eind linksaf de dijk op.
Dijk 100 meter volgen en dan rechts aanhouden, wandelpad op.
Wandelpad kruist weg, naar links oversteken en fiets- wandelpad volgen.
Aan het eind van het pad links, dijk af.
Onderaan de dijk recht oversteken en doorlopen tot de provinciale weg.
Direct rechts de berm in en doorlopen tot u na ongeveer 300 meter aan de rechterkant een hek ziet, klim het hek over. Loop langs de sloot en ga met de bocht mee naar links.
Aan het eind over/ langs hek, Provinciale weg over steken.
Naar links en direct rechtsaf naar de eendenkooi.

De Machareense eendenkooi is een van de eerst beschreven eendenkooien uit de Brabantse geschiedenis. In samenwerking met Natuurmonumenten werd

de kooiplas met de vangpijpen opnieuw uitgegraven. Vrijwilligers van Landschapsbeheer Oss hebben zich bezighouden met de reconstructie van de kijkschermen en vangpijpen. De kooi wordt niet meer gebruikt voor het vangen van eenden maar voor onderzoek.

Langs de eendenkooi lopen en aan het eind de gele pijlen volgen.

Bij Provinciale weg aangekomen oversteken en aan de rechterkant van de Wetering over hek klimmen. Wetering volgen.

Na het oversteken van de asfaltweg (picknickplaats) aan de linkerkant over het hek klimmen en verder langs de wetering lopen. (Hier rechtsaf na 100 meter Herberg d'n Dort).

De Hertogswetering is in het begin van de 14e eeuw, waarschijnlijk tussen 1300 en 1310, gegraven in een oude droge bedding van de Maas. Bij Beers was er een verlaging in de dijk zodat bij gevaarlijk hoog water een deel van het Maaswater binnendijs werd afgevoerd. De wetering vervulde deze taak. Thans is de Hertogswetering een ecologische verbidingszone. De enige in Brabant die van oost naar west loopt.

Bij de Nieuwe Spaanse Steeg linksaf,

asfaltweg volgen.

IN DE BOCHT rechtdoor de bosschage inlopen, onder prikkeldraad door.

U komt nu aan het begin van de Groenedijk. Loop hier voorzichtig, het muurtje is erg ongelijk.

Klim over prikkeldraad (overstapje) en loop de Groenedijk op.

Volg de dijk naar rechts, steek via het veehek de asfaltweg over en blijf de dijk volgen.

Provinciale weg recht oversteken en de wandeling op de dijk aan de overkant vervolgen.

Aan het eind van de dijk direct linksaf, door weiland parallel aan de asfaltweg lopen.

Door hek en dan naar links over verharde weg.

Na ongeveer 500 meter bij picknickbank rechtsaf natuurgebied in.

Klim de trap op en ga boven aan de dijk linksaf.

Eerste weg rechts, Maasakkerstraat.

Waar aan de linkerkant van de weg de berm doorloopt tot het weiland over het prikkeldraad klimmen (Opstapje).

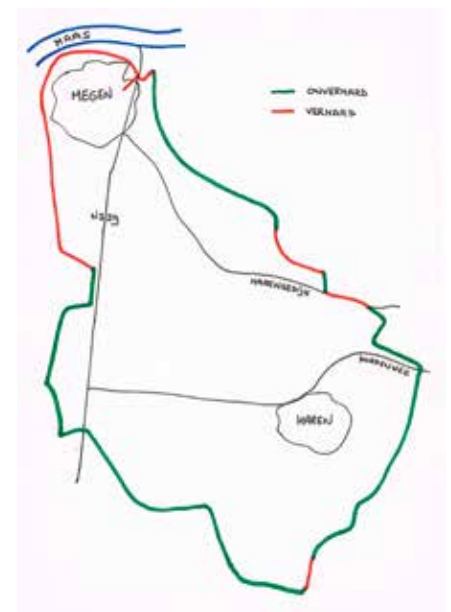
Loop nu door het natuurgebied richting Megen. Halverwege staat aan uw linkerhand het monument van de omgekomen Maaswerkers (Hekwerk).

Loop door tot u bij de Vliet (slootje) komt. Volg de Vliet naar rechts en klim aan het eind over het hek.

Ga linksaf.

Steek via het fietspad de provinciale weg over.

Bovenaan de dijk gaat u even naar links en direct rechts de dijk af, u bent weer

OM TE LOPEN

Lengte 14 km waarvan 2 km verhard wandelpad en 11 km onverhard.

Let op: na regen of hoog water zijn laarzen aanbevolen! Honden zijn niet toegestaan in de struingebieden. Er kunnen koeien in de natuurgebieden lopen. Benader de beesten rustig en zorg ervoor dat u nooit tussen een koe en een kalf gaat staan! Op werkdagen rijdt er een buurtbus vanaf station Oss naar Megen, overige dagen is er een treintaxi.

Megen

in de Kloosterstraat terug. Na 400 meter bent u bij het startpunt.

Achtergrondinformatie

De Maas is indertijd van west naar oost bedijkt. Als er een dijkvak klaar was werd er een verbinding gemaakt met het hogere achterland. Rond 1360 was dit stuk klaar. Als bij hoog water de Beerse Overlaat overliep stonden de landerijen ten oosten van de dijk onderwater terwijl aan de Megense kant de gewassen veilig stonden. Dit lokte regelmatig onregelmatigheden uit: de boeren aan de oostkant wilden de dijk doorsteken om het water zo snel mogelijk af te voeren en daarmee de schade te beperken. Die van Megen vonden dat uiteraard geen goed idee. Om dit op te lossen werd in Megen een detachement marechaussee gelegerd.

In 1942 werd de Beerse Overlaat definitief gesloten. Daarmee verviel ook de functie van de Groenendijk. In de loop van de jaren is het grootste deel van het ca. 1 meter hoge dijkje verdwenen. In 2001 is het opnieuw aangelegd, niet helemaal op de oorspronkelijke plaats, als onderdeel van een gezamenlijk natuurontwikkelingsproject van Vereniging Natuurmonumenten, waterschap de Maaskant (nu waterschap Aa en

Maas) en de landinrichtingscommissie voor de ruilverkaveling Lage Maaskant. Het natuurontwikkelingsproject omvat in totaal 28 hectare.

TeVoet aanbiedingen:

1E Aanbieding: BIJMIES

Voor leden van de vereniging van wandelaars Te Voet bieden wij, voor de speciale prijs van €62,50 (normaal €77,50), een tweedaags wandelarrangement aan.

Dit arrangement bestaat uit:

- 15.00 uur ontvangst met koffie/thee met iets lekkers bij terras Effe zitte.
- 16.00 uur aankomst bij B&B Bij Mies, wandeling in en rond Megen. Uw gastheer laat u de mooiste plekjes zien.
- 18.30 uur diner bij restaurant Op de Poort, op loopafstand (exclusief drank).
- overnachting B&B Bij Mies met ontbijt.
- 10.00 uur vertrek voor de struinwandeling. U krijgt een routebeschrijving en een lunchpakket mee.

Reserveren gaat zo: gebruik het contactformulier van de website www.bijmies.nl o.v.v. Te Voet aanbieding. Geldig in de maanden april, mei, juni 2014, van dinsdag t/m zondag. Voor meer informatie: www.restaurantopdepoort.nl en www.terraseffezitte.nl

• **2E Aanbieding:** speciaal voor alle struiners rond Megen serveert restaurant "Op de Poort" bij gebruik van koffie met gebak, een 2e kop koffie GRATIS, Eddy en Thea Muller, Torenstraat 28, 5366BK Megen, Tel.0412-462275

• **3e Aanbieding:** Fiets en wandelcamping "de Maasakkers" heeft de volgende aanbieding voor lezers van Te Voet: 50% korting op de tweede overnachting. Reserveren: www.demaasakker.nl.

Eendenkooi

LOPEND VUUR

ROUTE

Langs de rand van Flevoland.

Zicht op het hoge land van Vollenhove

In 2001 werd onder bovenstaande titel een wandeling van de voetpadendagen in september 2000 gepubliceerd in Weg van het Asfalt 2. Nog steeds is het een afwisselende wandeling met de beslotenheid van de bossen, een indrukwekkend vergezicht in het open agrarisch landschap en verrassende uitzichten vanaf de dijken.

In grote lijnen komt onderstaande wandeling overeen met die van 2000. Door de aanleg van het natuurgebied Kraggenburgerveld gaan we echter eerder van de grote weg af. Hoewel we nog steeds het bospad langs de Zwolse Vaart kunnen lopen, is er voor andere bospaden gekozen. Nieuw is een stukje door de Dennenzaadtuin, bos dat in het verleden dennenzaad moest leveren. Oppassen is het wel omdat we gebruik maken van een mountainbikeroute. Helaas is het schelpenfietspad naar

Oud-Kraggenburg veranderd in asfalt, maar het gebruik van een boerenlandpad voorkomt 2 km asfalt, tenzij je gebruik gaat maken van de Zwartemeerweg omdat je het Pioniersmuseum wilt bezoeken. Ook op de grasdijk van het Zwarte Meer is een verhard fietspad gekomen, maar er is voldoende ruimte gebleven om onverhard te lopen. Liepen we in 2000 zo'n drie kilometer over een breed pad door het Kadoelerbos, de openstelling van de grasdijk tussen het Kadoelermeer en het bos en het natuurgebied Kadoelerveld geeft meer onverharde afwisseling in dit gedeelte. Sinds kort is ook hier het schelpenfietspad in beton veranderd, maar de naastgelegen brede weg is nog steeds een halfverharde zandweg. Dat leidt er toe dat we van 71% naar 75% onverhard zijn gegaan, ondanks de toename van verharde fietspaden..

De route:

Kraggenburg –Kadoelersluis

In Kraggenburg vanaf de bushalte richting weg naar het dorp. Deze weg oversteken en over tegelpad verder. Of vanaf de parkeerplaats tegenover Hotel Van Saaze richting de stenen brug en rotonde het dorp uit. Over de brug, RA

tegelpad.

De leeuwen bij de ingang van Kraggenburg zijn afkomstig van de Zeeburger-sluis bij Amsterdam.

Eind van het tegelpad LA, richting Voorsterbos. Bij wegwijzer 4475-22 RA, ook richting Voorsterbos. RA het schelpenpad op, steek de stalen brug over en houd links aan. Op de verharde weg LA langs het kanaal. De weg stijgt op het eind.

Ieder dorp in de Noordoostpolder is door een kanaal verbonden met een van de drie hoofdvaarwegen. Deze kanalen hebben hun transportfunctie verloren; de Leemvaart, links, doet nog wel dienst als aanlegplaats voor de pleziervaart. We lopen hier over de loswal met links een laadbrug boven het water waar de boeren vroeger hun landbouwproducten in het scheepsruim losten.

Bovenaan RA, dalend pad het Voorsterbos in (Volg rode route).

Voorsterbos

Het Voorsterbos is het oudste bos in de Noordoostpolder. De bossen zijn aangelegd op gronden die voor de landbouw minder geschikt waren. Dit bos heeft een ondergrond van zand en keileem,

OM TE LOPEN

Lengte van de wandeling: 16 km

Bereikbaarheid:

Openbaar vervoer - Kraggenburg en Vollenhove liggen aan buslijn 71 Zwolle – Emmeloord v.v.
Startpunt is halte Kraggenburg, eindpunt is halte zwembad.
Eigen vervoer - Parkeren bij beginpunt tegenover Hotel Van Saaze, Dam, Kraggenburg of bij eindpunt op het parkeerterrein bij de haven van Vollenhove.
Horeca aan het begin en eind van de route.
Let op: Op de dijken geen honden toegestaan.

het leem zorgt ervoor dat we soms zeer drassige, modderige delen in de wandeling hebben. Door de vaarten en wegen is het bos versnipperd over vier stukken. Op het ogenblik werkt Natuurmonumenten aan een herinrichting van de bossen waarbij elk een eigen accent en functie krijgt.

De paal met een schip bij het Kraggenburgerveld geeft aan dat op deze kavel een scheepswrak is gevonden. Volg het smalle pad door het bos en langs het Kraggenburgerveld. Ga door het klaphek en steek het veld over naar een bosgedeelte waarin veel gekapt is. Door een klaphek en op de brede bosweg LA. Na 10 meter RA. Over vlonder, en eerste pad linksaf LA, een graspad. Pad naar rechts negeren, bij kruising RD en 10 meter verder op kruising RA (de rode route is nu verlaten). Volg deze brede weg tot het eind bij de verkeersweg (Kraggenburgerweg). Oversteken,

op fietspad LA. Ongeveer 130 meter na het begin van het bos aan de rechterhand, RA langs een kleine parkeerplaats en een afsluitboom, het dennenzaadbos in. RD. Op de viersprong waar het brede pad rechtsaf gaat, ook RD, een smal graspaadje dat overgaat in een bospaadje. Nu zoveel mogelijk RD tegen de mountainbikeroute in richting bosrand. (Houd dus rekening met de fietsers op wier pad we nu lopen) Voor de bosrand buigt het paadje naar links. Einde van het pad RA, het asfaltfietspad op. Waar van links fietspad over bruggetje komt, rechts aanhouden. Pad blijven volgen, pad gaat om voormalig lichthuis Oud-Kraggenburg.

Oud-Kraggenburg

De belangrijkste scheepvaartverbinding voor Zwolle liep van het Zwarte Water en het Zwolse Diep naar de Zuiderzee. Helaas had de monding van het Zwolse Diep te lijden van verzanding, daarom legde men rond 1850 twee leidammen de Zuiderzee in. Aan het eind van de dam kwam een vluchthaven en een lichtwachterswoning. Bij de aanleg maakte men gebruik van kraggen, stukken laagveen uit Noordwest-Overijssel.

Let op: nu twee mogelijkheden.
1 Onverhard. (Volg borden met voeten). Wandel langs het toegangshek RD het akkerland of weiland op. Houd het slootje links. Bocht naar links en doorlopen tot de tocht (= brede sloot). Hier RA, voor beukenhaag naar rechts naar asfaltweg (Zwartemeerweg). Hier LA.
2 Verhard. Voor een bezoek aan het pioniersmuseum met een overzichtstentoonstelling over de drooglegging van de

Zuiderzee, het ontstaan van de Noord-oostpolder en het leven van de pioniers, de grondleggers van het gebied. (Zie <http://www.paviljoent127.nl/streekmuseum-noordoostpolder/>) Sla voor het toegangshek RA en vervolg de verharde weg. Einde weg LA (Zwartemeerweg). Aan de linkerhand Hoeve Marant met het pioniersmuseum. Weg blijven volgen tot fietsknooppuntpaal met nr. 34.

Boerderijen

Hier treffen we de kenmerkende boerderijen van de Noordoostpolder aan. Vele jaren waren dit pachtboerderijen die eigendom waren van domeinen, dus de staat. Omdat na de Tweede Wereldoorlog er gebrek aan materialen en personeel was, werd besloten voor bedrijven vanaf 24 ha over te gaan op geprefabriceerd montagebouw voor de schuren, waarbij de betonelementen werden aangevoerd vanuit Kampen. In drie dagen stond de schuur er en na negen weken was hij afgebouwd. Deze bouwwijze was goedkoper dan de traditionele bouw. In totaal zijn er ongeveer 1000 montagebouwschuren neergezet. In dit deel van de Noord-oostpolder vinden we doordat de bodem zanderiger is, naast akkerbouw ook veeteelt. Het aantal luchtkokers op de schuren (zie bij nr. 62) liet zien hoeveelste deel van het land grasland moest zijn. De houten huizen die bij de boerderijen staan, zijn geïmporteerd uit Oostenrijk en we vinden ze vooral hier in het oostelijke deel van de gemeente. De bedoeling was dat de huisvesting hierin tijdelijk was, maar ook in de bebouwde kom van Emmeloord, Ens

Kadoelerveld

dijk op. Op de dijk LA.

De Voorst.

Vanaf de dijk zien we op het oude land de steile voormalige kustwand van het klif De Voorst, een restant van een stuwwal ontstaan tijdens de ijstijd in Nederland. Waarschijnlijk is het ijs nog over de stuwwal heengegaan en heeft het na het smelten dikke lagen keileem achtergelaten. Het keileemplateau, het Hoge Land van Vollenhove, wordt hier begrensd door het oerstroombetal van de Overijsselse Vecht.

Nu dijk volgen. Bijna op het eind van de dijk langs huis en winterberging voor jachten. (Dus niet linksaf over hek naar het fietspad). De grasdijk gaat over in een klinkerweg, bij de weg met fietspad RA, over Vollenhoverbrug, fietspad volgen en RA Vollenhove in of voor de bus oversteken naar fietspad richting Zwartsluis. Voor richting Kraggenburg LA tunnel door en opnieuw LA. Voor de richting Zwolle RD richting Zwartsluis, voor de klinkerweg LA het tegelpad naar de bushalte volgen.

Direct na de brug ligt links Royal Huisman Shipyard, in 1884 midden in het veen begonnen met het bouwen van punters en vissersboten. In 1971 verhuisde de werf wegens ruimtegebrek en diep vaarwater naar dit buitendijks gebied in Vollenhove waar men nu voor de groten en rijken der aarde kapitale luxueuze jachten maakt. Op het eind het voormalige Zuiderzeestadje Vollenhove dat met zijn historische gebouwen een kleine rondwandeling waard is. Vollenhove was in de twaalfde eeuw de residentie van de bisschop van Utrecht die hier een kasteel bouwde. Toen de wereldlijke macht in handen kwam van Karel V bouwde zijn stadhouder George Schenk er de Toutenburgh dat nu als een ruïne in een park ligt. In hetzelfde park ligt de vroegere havezate Oldruitenborgh die in gebruik is geweest als gemeentehuis en nu als luxueus hotel dienst doet. Nog meer havezaten en oude gevels tonen in Vollenhove het historisch verleden.

en Marknesse zijn ze nog te vinden. Bij nr. 29A + B en 65A+ B staat een blokje arbeiderswoningen, dat oorspronkelijk hoorde bij de boerderijen. Op deze korte afstand kon de boer snel een beroep doen op zijn arbeiders. De ruimte voor de woning werd als moestuin gebruikt.

Bij fietsknooppuntpaal met nr. 34 RA, betonfietspad op. Aan het eind de dijk op, over veerooster (betreden op eigen risico) en LA. Nu de grasdijk langs het Zwarte Meer volgen.

Zwarte Meer

Het Voorsterbos en het Zwarte Meer vormen een onderdeel van de ecologische hoofdstructuur, die hier een verbinding tussen het merengebied van Noordwest-Overijssel en de randmeren en bossen van Oostelijk Flevoland vormt. Vooral in het voorjaar kan men hier langs de dijk genieten van het vogelgezag in de rietzoom, met als bijzonderheid de Grote Karekiet. Dijk maakt bocht naar links. Bij de Kadoelersluis en -brug door het klaphek.

Kadoelersluis – Vollenhove

RD, verkeersweg oversteken. RD, fietspad negeren en naar hek met overstapje. Over het hek de grasdijk op. Dijk volgen tot twee banken en links beneden een fietspad. Hier LA over metalen vlonder en langs picknicktafel. (Einde van het volgen van de route met de voeten) RD over het betonfietspad en waar het fietspad naar links buigt RD, onverhard, mountainbikeroute. Op de kruising RA, een brede halfverharde weg, later met fietspad er naast.

Kadoelerbos

Het Kadoelerbos is een onderdeel van het Voorsterbos. Aan het begin komt keileem aan de oppervlakte. Het bos is hier beplant met beuk. Op het zanderige deel, ontstaan door smeltwaterstromen

vanaf de keileembult bij Vollenhove zijn vooral eiken en dennen aangepoot. Open plekken langs de bosrand en de randen van deze weg zijn geschikt gemaakt voor vlinders.

Na 1700 meter, even voorbij een picknicktafel aan de rechterhand, LA een smal pad aangegeven met het voetbordje en een paarse pijl. Het bochtige paadje eindigt bij de bosrand, daar RA langs de bosrand, door klaphek. Ga bij het tweede pad, dat is vlak voor de grote stenen, RA het beukenbos in, richting van de paarse pijl. Volg het kronkelige pad door een klaphek en over vlonders. Einde pad LA, brede weg. Over het fietspad RD naar de verkeersweg. RA, over de brug en eerste weg RA, richting jachtwerf De Voorst. (Wie niet over de hekken op de dijk wil klimmen, blijft het fietspad volgen tot de rotonde. Daar RA naar Vollenhove) Eerste weg LA, klinkerweg door bosje, dan bijna RD met bosstrook aan de rechterhand, richting van de paarse pijlen volgen. Aan het eind RD naar het uitzichtpunt of LA naar de stroomgoot en bij het betonpad RA naar het uitzichtpunt. Even RD staat aan de andere kant van de stroomgoot, een overblijfsel van het Waterloopkundig Laboratorium, links een informatiebord.

Vanaf het uitzichtpunt trap af, over tegelpad en voor het gebouw omhoog de

Oud Kraggenburg

Wandelcafé Arnhem nieuwe stijl

Wandelcafé Arnhem werd voor het eerst gehouden op 6 april 1997. Het was een initiatief van TeVoet Gelderland, en werd vanaf het begin georganiseerd samen met Nivon Arnhem en Bezoekerscentrum Sonsbeek in Arnhem. Ook nadat in 2002 de belangenbehartigingsactiviteiten werden ondergebracht in Wandeloverleg Veluwe, later Wandeloverleg Gelderland, werd het Wandelcafé voortgezet, het gaat nu zijn achttiende jaargang in. TeVoet organiseerde daarnaast regelmatig wandelingen in de provincie, vanaf 2004 onder de naam TeVoettochten. Na zoveel tijd waren beide activiteiten nu toe aan een kritische herziening.

Besloten werd om Wandelcafé en TeVoettocht op elkaar af te stemmen en samen te voegen in één programma, met de naam Wandelcafé Arnhem, dat op regelmatige tijdstippen plaatsvindt. Het wordt gehouden op de laatste zondag van de maand, behalve in de

zomermaand juli en de wintermaanden december en januari.

In de even maanden februari, april, juni, augustus en oktober wordt een wandeling georganiseerd naar voorbeeld van de TeVoettocht : een langere wandeling van ca. 15 km. in stevig tempo. Gewandeld wordt in een gebied binnen een straal van ca. 40 km. van Arnhem, begin- en eindpunt zijn zo mogelijk met openbaar vervoer bereikbaar. De eerste wandeling, door het Montferland en het Duitse Elten, is inmiddels achter de rug en viel zeer in de smaak.

In de oneven maanden maart, mei, september en november is er een Wandelcafé zoals we gewend waren. In Bezoekerscentrum Sonsbeek wordt een korte inleiding over een wandelonderwerp gehouden, gevolgd door een wandeling, maar nu wat korter, ca. 10 km., en in rustig tempo, vanuit of in de buurt van het bezoekerscentrum.

Potentiële deelnemers die dat willen krijgen begin van de maand per e-mail de aankondiging. Die komt rond dat tijdstip ook o.a. in de digitale agenda. Deze gewijzigde, meer gestructureerde opzet met aandacht voor verschillende categorieën deelnemers zal hopelijk de belangstelling voor het Wandelcafé en indirect voor de belangen van de wandelaar levendig houden. Voor informatie over het programma kijk in de agenda op www.tevoet.nl. Denk je min of meer regelmatig deel te nemen en wil je aankondigingen ontvangen, geef dat met je e-mailadres door aan de contactpersoon Gelderland, Nico Vlasveld, gelderland@tevoet.nl.

Op 27 april a.s. is het eerstvolgende Wandelcafé, met een langere wandeling, van station Ede-Wageningen, via Hoekelum, Dikkenberg en het nieuwe natuurgebied Reijerscamp naar station Wolfheze. Definitieve aankondiging in de agenda op de website.

LOPEND VUUR

ROUTE

Rondwandeling vanuit de Rijk

Vanuit het historische centrum van de Rijk over dijken en onverharde paden van de Eilandspolder, een oude polder in de dertiende eeuw bedijkt, nu een broedplaats voor veel weide-, water- en moerasvogels. Lengte van de tocht is 22 km.

Zo luidt in 1999 het begin van de beschrijving van deze wandeltocht. Hij is ooit ontworpen door twee TeVoeters uit Noord-Holland, Fred Triep en Renée van der Haar. Vijftien jaar later ga ik kijken,

hoe de route er nu voorstaat.

Kerkenpad

Ten Noorden van de Rijk loopt een oud kerkenpad door de polder. In het verleden was dit pad slechts gedeeltelijk toegankelijk. De beschrijving uit 1999 meldt, dat TeVoet in overleg met de gemeente en het waterschap de wandelmogelijkheden rond de Rijk wil vergroten. Dat heeft kennelijk succes gehad. Het Kerkenpad is nu onbeperkt open, behalve in het broedseizoen. De ontwikkeling van het Noord-Hollandpad heeft ook tot de openstelling van het pad bijgedragen.

Het pad loopt door een natuureservaat, in beheer bij Staatsbosbeheer. Het zijn

mooie brede graskades, verbonden door deugdlijke bruggetjes. Bij één ervan staat een hek voor, met aan één kant een vaste verbinding, aan de andere is het hek aan de paal vastgemaakt met een kunstig gewonden touw. Ik kan zien dat het open kan, maar waag me er niet aan: ik krijg het vast niet meer dicht. Dus klim ik over het hek. Daar heb ik Staatsbosbeheer over gebeld. Mij werd vriendelijk beloofd, dat dit in orde komt. Het Noord-Hollandpad maakt ook gebruik van het kerkenpad. Er is zelfs halverwege een zijpad richting Groot-schermer.

Toeristisch rondje

De Rijk is een interessant historisch dorp, het bekijken zeker waard. Voor een behapbare combinatie van cultuur en natuur is het rondje de Rijk – kerkenpad – Noordeinde – de Rijk zeker aan te bevelen.

Kroegentocht

Horeca is er in overvloed op deze rondwandeling: om te beginnen in de Rijk zelf, waar o.a. Het Wapen van Munster al om 10 uur open is. Dan Noordeinde, de Kleine Haag, die nu dicht is, maar in de zomer wel open. Verderop vind je de Vriendschap in Driehuizen, een of meer cafés in Groot-schermer en 's Lands Welvaren (appeltaart!) in Schermerhorn.

De Schermerringrijk

Vanaf Driehuizen loop je onverhard over de dijk van de Schermerringvaart. Af en toe moet je er even af voor een obsta-

kel, maar in principe kun je op de dijk blijven lopen tot in Grootchermer, alsmaar het water aan je linkerhand en de diepe Menningeweerpolder aan je rechterhand. Vogels alom: overvliegende ganzen, eenden van verschillende soorten – ook zwart-witte met een verenkuif op hun achterhoofd – baltende futen. Later op de dag hoorde ik ineens ook scholeksters en Kievieten. Kort voor Grootchermer kom je aan een molen voorbij. In 1999 moest je daar nog van de dijk af, over het asfaltweggetje naar de grotere weg Kopdammerdijk om in Grootchermer te komen. Dat hoeft nu niet meer. Het voetpad is over de dijk doorgetrokken tot aan het parkeerterrein in Grootchermer.

Door en na Grootchermer een stukje over een klinkerweg, bij de brug rechtdoor, langs de beeldentuin van Nic Jonk. Vanaf maart zal die weer open zijn, van woensdag t/m zondag.

Je loopt nog steeds langs de Schermerringdijk, maar nu heb je rechts de Eilandpolder. Een natte bedoening. Conclusies:

In vergelijking met 1999 is de rondwandeling op twee punten verbeterd: het kerkenpad is toegankelijk (behalve in het broedseizoen) en het voetpad op de Schermerringdijk is verlengd tot aan Grootchermer.

Verslechtingen heb ik niet gezien. Deze wandeling is echt iets voor liefhebbers van de weidsheid van de polder, wolkenpartijen en een lage horizon. En van vogels, natuurlijk.

Routebeschrijving:

Vanaf startpunt de Waag in de Rijk de Rechtstraat oostwaarts. Vóór de brug linksaf, Oostdijkje.

Na ca. 1 km linksaf, onverhard Kerkenpad (bordje Staatsbosbeheer, 'vrije wandeling op wegen en paden', maar niet in het broedseizoen).

Aan het eind van het Kerkenpad, met

Schermerringvaart

zicht op Noordeinde, rechtsaf bruggetje over, linksaf asfaltweg Meerdijk. (Café op de hoek). Vanaf brug ook markeringen van Trekvogelpad en Noord-Hollandpad. Verder over de Meerdijk, die uiteindelijk overgaat in een onverhard pad. Linksaf overstapbruggetje over, pad volgen tot Driehuizen. Hier gaan Trekvogelpad en Noord-Hollandpad linksaf, ook voor het café naar links.

De rondwandeling gaat rechtsaf, over de onverharde dijk langs de Schermerringvaart. Die voert tot op een parkeerterreintje in Grootchermer, tegenover de buurtsuper en het café. Hier linksaf, verharde weg volgen (hier weer markering Noord-Hollandpad), bij brug rechtdoor, dijke volgen. Vanaf molen de Havik weer onverhard. Provinciale weg oversteken, rechtdoor tot witte brug, rechtsaf Westeinde, Schermerhorn binnenlopen, rechtsaf Zuidje (café op de hoek). Provinciale weg oversteken, rechtdoor asfaltweg. Die gaat na ca. 1 km over in onverharde weg, en voert naar de Rijk. Hier rechtsaf, Rechtstraat tot de Waag.

OM TE LOPEN

Openbaar vervoer: bus EBS 301 Amsterdam de Rijk via Purmerend (www.ebs-ov.nl) bus Connexion 123 Alkmaar- de Rijk, via Schermerhorn en Grootchermer (www.connexion.nl)

Soort paden: ca. de helft onverhard; de verharde wegen zijn autoluw, met uitzondering van het stukje van de Rijk naar Noordeinde.

Landschap: wijd polderland.

Horeca: ruim beschikbaar.

Alternatieven:

– in broedseizoen: vanaf startpunt Rechtstraat westwaarts (gaat over in Westeinde), rechtsaf Noordeinde; bij café in Noordeinde route oppakken.

– op het Kerkenpad is een 'aftakking' van het Noord-Hollandpad, die voert naar Grootchermer; route daar oppakken. Daarmee wordt de route beperkt tot een rondje om de Eilandpolder.

– komend vanaf de Schermerringdijk in Grootchermer rechtsaf, Noordeinde. Dit voert via Noordeinde naar de Rijk; route wordt ca. 6 km korter.

OP PAD MET DE PONT

Binnenduinpad op Hoogduin

**Zeven trekvlotjes langs route Domburgse Watergang
Je zou de tel bijna kwijtraken, zoveel trekpontjes als je nodig
hebt om van Middelburg langs de Domburgse Watergang naar
de kust te lopen. Zes dacht ik, vijf stonden er vermeld in het
boekje van de Vrienden van de Voetveren.
Tijd om de watergang eens langs te lopen. De teller staat na
mijn tocht inmiddels op zeven. Over een afstand van nog
geen 15 kilometer.**

Ze liggen er niet voor de lol, al maken ze je wandeling wel leuker. Het waterschap had op zich genomen gelijktijdig met de werkzaamheden aan de Domburgse Watergang een wandelroute van Middelburg naar de kust bij Westkapelle en Domburg te realiseren. Voor twee

derde loopt die in de oever langs de watergang. Verder dwars door de weilanden zoals bij (zorg)boerderij Pitteperk net buiten Middelburg. Cliënten houden er een oogje in het zeil bij het eerste pontje. Op de route kom je door een van de 'gekrompen dorpen' op Walcheren: Mariekerke, nu een buurtschap midden op het eiland waar geen kerk meer te zien is.

Nog leuker is dat je door de wandelroute grotendeels over alleen voor wandelaars toegankelijke paadjes dwars door het Platte van Walcheren kunt lopen, door laaggelegen poelgebieden waar na de herinrichting – noodzakelijk na de onderwaterzetting in 1944 – tot voor enkele jaren geen voetpad meer te bekennen was.

Pure noodzaak

Waar de route langs de watergang moest gaan lopen, kreeg het waterschap het niet altijd voor elkaar om tussen twee bruggen grond aan één zijde van het water aan te kopen, voor de aanleg van een natuurvriendelijke oever en het voetpad. En dus moest de route over de watergang worden geleid: met een

trekponkje. Vijf pontjes waren daar voor nodig.

Met Landschapsbeheer Zeeland heeft het waterschap afspraken gemaakt over het onderhoud van het voetpad in de oever en de trekpontjes. De hele route is zo'n vijf jaar geleden tot stand gekomen. Toen is ook een routefolder uitgekomen. Inmiddels is de route opgenomen in het wandelroutenetwerk Walcheren.

Een zesde trekponkje was al jaren eerder bij de aanleg van een ruilverkavelingsbos langs de kust tussen Zoutelande en Westkapelle in de vaart gekomen. Dit pontje is van Staatsbosbeheer. Het voert je over een dwarsloot aan de zuidoostzijde van de Westkapelsche Kreek.

Buiskerkse Kerkenpadje
Tip voor wie langer op Walcheren verblijft. Loop dan eens vanaf de Westkapelsche Kreek naar een ander gekrompen dorp: Boudewijnskerke. Dwars door de weilanden kun je nu richting Zoutelande een hersteld kerkenpad volgen dat luistert naar de naam Buiskerkse Kerkenpadje, met prachtig zicht op de hoge duinenrij bij Zoutelande. En dan over de duinen terug naar Westkapelle.

Het Vroon

Natuurlijk kun je van Westkapelle over de dijk verder naar Domburg lopen. Maar probeer voor de afwisseling eens de route die ongeveer 500 meter parallel aan de kust loopt. Net ten noorden van het op de zeedijk gelegen restaurant De Westkaap ga je – over het wandelroutenetwerk – van de dijk af, zo'n vier kilometer door het nieuwe natuurgebied van Het Vroon en over boerenland naar

Het herstelde kerkepad: Buiskerkse Kerkenpadje

de Babelweg. Hier is een nieuwe doorsteek gemaakt door het weiland naar de duinen. Een mooi duinpad voert je langs de golfbaan naar Badhotel Domburg.

Grand Canal

En dan houdt het nog niet op. Voorbij Domburg kun je nog verder door Landgoed Hoogduin over een niet gemarkeerd fraai binnenduinpad richting Oostkapelle. Het pad ligt tussen het fiets/voetpad over de eerste duinenrij en de weg naar Oostkapelle. Bij het Museum kun je de route van de Domburgse Watergang weer oppikken naar Middelburg. Maar vergeet niet net vóór het Museum Terra Maris even een kijkje te nemen bij het onlangs gereconstrueerde Grand Canal in Landgoed Hoogduin. Met een mooi bruggetje loopt het wandelpad door de Manteling er over heen.

Ommetje Cleene Hooge

Het pad langs de Domburgse Watergang heeft ook de wijkbewoners van de Griffioen in Middelburg en stichting Cleene Hooge geïnspireerd tot een ommetje vanuit de Griffioen naar de watergang. Daarvoor was nog een pontje nodig, het zevende dus, ook weer over de watergang.

Voor het ommetje – najaar 2012 in gebruik genomen – moest ook nog een brede zijslot van de Domburgse Watergang worden overgestoken. Met oude beschoeiingspalen vrijgekomen bij onderhoud van het Kanaal van Gent naar Terneuzen is een brug gemaakt. "Het

hout was gratis af te halen", vertelde voorzitter Jan Hendriksen van de Cleene Hooge. "We moesten alleen het transport zien te regelen". Hendriksen was vroeger werkzaam bij Rijkswaterstaat, de contacten waren dus zo gelegd.

Door het ommetje Cleene Hooge is eigenlijk een tweede uitvalsroute 'de stad uit' naar de Domburgse Watergang ontstaan. Wie langs de veste goed kijkt, ziet nog een fraai voorbeeld van een gemetselde heule waar de watergang in de veste uitmondt.

De werkgroep Cleene Hooge heeft van de gemeente Middelburg een check van tienduizend euro gekregen voor de realisering van het ommetje vanwege de inzet voor de leefbaarheid in de wijk Griffioen.

De werkgroep ijvert voor het niet bebouwen van het gebied Cleene Hooge: Hendriksen: "Het biedt de wijkbewoners een uitgelezen mogelijkheid te genieten van het bijzondere van het Nationaal Landschap Walcheren: de laaggelegen open poelgebieden – met op de Cleene Hooge één boom – en de daar doorheen slingerende hoger gelegen kreekruigten, waar van oudsher de wegen overheen liepen" Het 'beleefbaar en bruikbaar maken' van het Nationaal Landschap was voor het waterschap ook de titel om de aanleg van het voetpad langs de Domburgse Watergang gefinancierd te krijgen.

Nog twee trekvlotjes in Zeeland

Bij Colijnsplaat op Noord-Beveland is ruim een jaar terug een trekpontje in de vaart gekomen over de Valkreek, vlakbij het gemaal De Valle. Vanaf de Oosterscheldedijk loopt nu een wandelpad langs de begraafplaats naar de molen. De route is opgenomen in het wandelnetwerk 'Eindeloos Noord-Beveland'. De gemeente heeft 13.000 euro betaald voor de aanleg van het trekvlotje. In Veere komt er "binnen één à twee jaar" een trekvlotje over een uitloper van de Veerse Kreek. "Met een omwonende wordt nog gepraat", aldus de projectleider van het project Veerse Kreek en Vesten bij het waterschap. Met dit pontje ontstaat een aantrekkelijk rondje vanuit het stadje Veere naar de kreek en het er rond gelegen Veerse bos en weer terug: heen langs het Veerse Meer, terug langs de vesten. Over wat het project Veerse Kreek en Vesten de wandelaar nog meer te bieden heeft, komen we zeker nog op terug.

De kaart van het wandelroute-netwerk Walcheren ('Walcherse dijken, duinen en watergangen') is voor € 5,00 te koop. Er is ook een aparte folder voor de route langs de Domburgse Watergang.

Brug in ommetje Cleene Hooge

Hoe is het toch met...

de jaagpaden langs de Hoever- en Bindervaart

Langs de Hoevervaart

Onder het motto: ‘Hoe is het toch met ...’ wordt een aantal acties onder de loep genomen waarvoor vereniging TeVoet zich in haar 20-jarig bestaan heeft ingezet en waarover in Lopend Vuur is gepubliceerd. In 1996 ging het bijvoorbeeld over de toegankelijkheid van de jaagpaden langs de Hoever- en Bindervaart in Egmond. In een volgend nummer van Lopend Vuur gaan we nog verder in op een aantal successen van de afgelopen 20 jaar.

De rechtszaak

In Lopend Vuur 1996, nr. 4 schreef Vladimir Mars over de jaagpaden langs de Hoever- en Bindervaart in de gemeente Egmond (nu onderdeel van de gemeente Bergen NH). Tussen twee haakjes:

Hoeverers zijn de bewoners van Egmond a/d Hoef, Binders die van Egmond-Binnen. Aanleiding was een uitspraak van de arrondissementsrechtbank in een zaak van boeren vs. gemeente, waarbij deze laatste in het gelijk werd gesteld. De president van de rechtbank had besloten dat de jaagpaden, sinds jaar en dag opgenomen in de wegenlegger, niet langer aan de openbaarheid onttrokken mochten worden. Daarop ging een door de gemeente ingeschakelde aannemer fluks aan de slag om overstapjes en bruggetjes aan te brengen ten behoeve van de wandelaar. Al liet een enkele boer zijn bordjes ‘Verboden toegang’ voor de zekerheid nog maar even staan.

Nieuwe wandelmogelijkheden

Ter geruststelling: inmiddels wordt van de nieuw opengestelde paden volop gebruik gemaakt. Al in 1997 organiseerde Fred Triep een TeVoet-wandeling over deze paden, die ook op zijn website is gepubliceerd. In de aankondiging refereerde hij aan het feit dat ze lange tijd illegaal afgesloten waren. Ook het wandelnetwerk ‘Land achter de duinen’ (zie LV 2012, nr. 3) maakt gebruik van de jaagpaden. De groene route die

begint bij het startpunt Nijenburg in Heiloo laat de wandelaar, zo zegt de website, ‘de oude jaagpaden langs de Hoever- en Bindervaart ontdekken’. De beide jaagpaden maken ook deel uit van het Monnikenpad (zie LV 2009, nr. 3) En ten slotte beschreef Vladimir Mars, de auteur van het oorspronkelijke artikel, voor Landschap Noord-Holland het ‘Ommetje Egmondermeer’, op basis van bovengenoemd wandelnetwerk. Daarin schrijft hij over het jaagpad langs de Bindervaart: ‘Het oudste voetpad in deze meerpolder, samen met het Hoeverpad [...] Beide openbaar toegankelijk, al is dat in verleden betwist door aanwonende boeren.’

De foto’s zijn van Fred Triep.

De “spannende” brug over de Hoevervaart bij de samenvloeiing met de Egmonder Binnervaart.

OM TE LOPEN

- De wandeling van Fred Triep (16 à 17 km, startpunt Alkmaar) is beschreven op zijn website: <http://www.wandelwebsite.nl/dagwandeling/egmond1.html>

- De ‘groene route’, (10 km, startpunt Heiloo) is te vinden op de website van Recreatie Noord-Holland: http://www.recreatienoordholland.nl/content/wandelnetwerk_detail.asp?menu=00002301_000004

- Het Ommetje Egmondermeer (15,2 km, startpunt Alkmaar) staat op de website van Landschap Noord-Holland, <http://www.landschapnoordholland.nl/sites/default/files/download/natuur%20en%20landschap/wandelroute%20egmondermeer.pdf>.

Hoe gaat het met LAW 14?

De ontwikkeling van LAW 14 (van Bergen aan Zee tot aan de Eems in Duitsland) verloopt voorspoedig. Er wordt nu hard gewerkt aan het deel Bergen aan Zee- Sneek, dat in september 2014 geopend zal worden.

Er is nog geen formele toestemming van een waterschap in Friesland, maar het markeren kan wel al gebeuren. Sietske Vet zal de achtergrondinformatie schrijven. Zij zal ook over het thema (Friezen, omringdijk, enz) schrijven. Hans van Keken zal de Points of Interest beschrijven. Het is nog steeds onzeker of er een echte gids komt, misschien als ook het deel tot aan de Eems (Sneek-Een- Bourtange- Eems) klaar is. Het zou dus ook kunnen zijn, dat de hele informatie als een PDF via Wandelnet wordt aangeboden. Dan wordt het waarschijnlijk helemaal gratis aangeboden.

Er circuleren nu 3 namen voor het pad:

- Groot Frieslandpad
- Magna Frisia pad
- Friese doorloperpad

De naam Magna Frisia heeft het pro-

bleem, dat het teveel aan Frisia verzekeringen doet denken. Uiteindelijk zal het bestuur van Wandelnet de naam bedenken en/of goedkeuren. Maar als iemand nog een mooie naam weet, dan kunnen we die bij de lijst zetten

De opening in september zal waarschijnlijk plaatsvinden in de buurt van de Martien Veth brug, als eerbetoon aan Martien. Hij heeft ooit Westfries Dwars bedacht en TeVoeter leden hebben dat uitgebreid tot een route dwars door Noord- Nederland. Helaas zal Martien de opening niet mee kunnen maken, hij overleed anderhalf jaar geleden. De precieze datum van de opening zal afhangen van de agenda van de Noord-Hollandse gedeputeerde Jaap Bont.

Markeerders zullen in de periode juni t/m augustus moeten gaan markeren.

Mogelijk zijn er TeVoeter leden nodig die kunnen helpen bij het markeren. Binnenkort wordt duidelijk of het Wandelnet voldoende markeerders heeft. De makers van de routebeschrijvingen (dat zijn ook vrijwilligers) gaan binnenkort op pad om de route te beschrijven. Daarvoor heeft het Wandelnet een aantal vrijwilligers die dat goed kunnen.

De etappe Enkhuizen- Hoogkarspel wordt een NS wandeltocht. Die moet al in april te lopen zijn. Markeerders van de NS dagtochten gaan dit deel al in maart markeren, in één richting. Binnenkort gaat het TeVoet team uit Friesland, Groningen en Noord- Holland (Ben Rutten, Paul Wesselius, Ab Wijnberg en mijzelf) kijken naar de rest van de route. De financiering voor dat deel is binnen, omdat de provincie Friesland uiteindelijk subsidie heeft gegeven voor dit project.

Ik houd u op de hoogte van de ontwikkelingen van LAW 14 via Lopend Vuur of de Weblog van de website (www.tevoet.nl/weblog)

Voor de verschillende activiteiten van TeVoet wordt ook verwezen naar de agenda op de website van TeVoet, www.tevoet.nl. De verschijningsdata van Lopend Vuur passen niet altijd met de aankondigingen van wandelingen en activiteiten. In de agenda op de website worden ze alsnog opgenomen. In de agenda op de website worden ook wandelingen van aanverwante organisaties opgenomen.

1. Ons lid Willem de Haan organiseert weer zijn bekende simmerjunkerkes. Voor de data zie: <http://www.simmerjunkerkes.nl/page/programma-2014>
2. Wandelingen georganiseerd door eetcafé Les Deux Ponts (kanjer van de dijk) in Oudendijk NH. Dit eetcafé organiseert vaak korte wandelingen over boerenland of grasdijken in de buurt van het café.

Kijk op www.lesdeuxponts.nl voor de verschillende wandelingen. Er wordt een bijdrage voor de wandelingen gevraagd.

3. En last but not least: de wandelingen die TeVoet leden in de maanden september en oktober organiseren. Hier vast een eerste opsomming:

Gelderland:

Zaterdag 20 september, struinen langs de Waal van Brakel naar Zaltbommel.

Zondag 21 september om 10.45 uur vertrek: station Wolfheze (restaurant De Tijd, naast het station is vanaf 10.00 uur open voor koffie) langs de Renkumse beken en over ecoduct (18km).

Zaterdag 27 september: Typische Achterhoekse wandeling (17km) Vertrek: hoek Rijksweg N317/burg Vrijlandweg Hoog Keppel, nabij bushalte Arriva om 11.00 uur.

Zondag 28 september, vertrek 10.00 uur station Nijmegen Ooijpolder: Ooijpolder opengelegd voor de wandelaar.

Zondag 5 oktober om 11.00 uur Vertrek: restaurant De Dennen, Utrechtseweg 34, 3927 AW Renswoude (open vanaf 10.30 uur) Wandelen in de Grebbelinie, 17 km. Limburg:

Zondag 28 september: onverhard in de Belgische Voerstreek (12 km).

Noord Brabant:

Zondag 21 september: Baronie van Breda: Voor de LAW op zoek naar nieuwe paden op de grens.

Noord Holland:

Zaterdag 27 september: een rondwandeling vanuit café Les Deux Ponts in Oudendijk om de nieuwe wandelmogelijkheden die ontstaan door de aanleg van bruggen te laten zien.

Zondag 28 september: een begeleide wandeltocht in West Friesland.

Utrecht

Zondag 21 september, 10.15 uur vanaf station Woerden. Door het polderlandschap ten noorden van Woerden en langs de mooie rivier de Grecht (17 km rondwandeling).

Zondag 5 oktober, start 11.00 vanaf Tuincentrum Overvecht, Gageldijk 3, 3566 ME Utrecht.

Nieuwe mogelijkheden door het Noorderpark (10 – 20 km.) op de grens van polder en bos.

Zaterdag 11 oktober, start 11.00 uur vanaf Botanische Tuinen Universiteit Utrecht Fort Hoofddijk, Budapestlaan 17, 3584 HD Utrecht (De Uithof), landgoederen, forten en moestuinen i.s.m. Slow Food (10 – 15 km).

Zeeland

Zaterdag 13 september: vertrek 10.30 uur station Middelburg. Walcheren: Nieuwe paden over het Platte van Walcheren.

Zuid Holland

Zaterdag 13 september: alleen vandaag wandelen over boerenland door Midden Delfland, 22 km. In samenwerking met de agrarische natuurvereniging De Vockestaert.

Zaterdag 27 september: wandelen en varen op en rond het eiland van Dordrecht.

Zaterdag 4 oktober: TeVoet Successen: rondwandeling vanuit Haastrecht: Rondje Haastrecht 6 km+13.5 km = 19.5 km. Verzamelen Gouda Goverwelle: 11.10 uur.

Zaterdag 11 oktober: Slingeren langs de Linge: wandeling door de Vijfheerenlanden en Betuwe, met horecastop in bierbrouwerij.

Zaterdag 18 oktober: Goeree: Kwaden Hoek.

Zaterdag 25 oktober: Lopikerwaard: weide en uiterwaarden (15 km.), een wandeling in de Lopikerwaard rond Lopik, Jaarsveld en Willige Langerak.

Houd de website van TeVoet in de gaten voor de exacte gegevens. (Door te drukken op het symbool van de maandagenda op de website kunnen alle activiteiten van een maand worden bekeken. Standaard geeft de website alleen de activiteiten van een dag weer!).